

Agnoldas KUBACKIS nuotr.

Įskaita: bijo pacientai, piktinasi gydytojai

ABSURDAS. "Įskaita - absurdu absurdas, paveldėtas iš sovietinių laikų", - mano A. Slatvickis.

Nuo sovietinių laikų gydytojus piktina absurdiška psichikos pacientus atbaidanti tvarka. Pagal ją kiekvienas, ilgesnį laiką gydęsis psichikos sutrikimą ar priklausomybę, įrašomas į įskaitą, ribojančią galimybes dirbti tam tikrą darbą, įsigyti šaunamąjį ginklą ir pan. Nepaisant nepritario šiai atgyvenai, jos neskubama naikinti.

Genovaitė PRIVEDIENĖ
genovait@ve.lt

"Vakarų ekspresui" 18-metės moksleivės motina guodėsi, kad dėl dukros vizito pas psichologą prieš keletą metų šiandien, norėdama gauti vairuotojo pažymėjimą, turi psichiatrams įrodinėti esanti sveika.

"Niekada nemaniau, kad rūpestis vaiko sveikata po daugelio metų jai taip skaudžiai atsirūgęs. Mano dukra, pradėjusi lankyti pirmą klase, šiek tiek sunkiau adaptavosi mokykloje nei jos bendraklasiai. Aš, kaip rūpestinga mama, nuvedžiau ją pas psichologą. Būdamą pradinukę dukra dar keletą kartų lankėsi pas psichologą, o po to ilgą laiką mes į ją nesikreipėme. Kai

dukra buvo šeštokė ar septyntokė, galvėje ją užpuolė chuliganai. Ji labai išsigando, todėl pamaniau, kad ir šįkart nepakenktų nueiti pas psichologę. Tačiau psichologė atostogavo ir mums buvo pasiūlyta užėiti pas psichoterapeutę - esą, koks skirtumas, ji taip pat išklausk, padės. Mes pasiūlymu pasinaudojome. Dabar ji pradėjo lankyti vairavimo mokyklą, bet negali pereiti medicininės komisijos, nes kortelėje yra įrašas, kad lankėsi pas psichoterapeutę. Dabar ji tuos laikus visokiausius psichologinius testus, ir galbūt tada jai bus leista vairuoti", - piktinosi poruolia Regina.

Klaipėdos psichikos sveikatos centro (PSC) vyriausiasis gydytojas Aleksandras Slatvickis sutinka,

kad įskaita varžo žmogaus galimybes, tačiau kai kuriais atvejais jie linkę manipuliuoti: sako, kad lankėsi vieną kartą, o įrašai kortelėse rodo ką kita.

Už ataskaitos ribų

"Įskaita - absurdu absurdas, paveldėtas iš sovietinių laikų, - įvardija A. Slatvickis. - Tas jaunas atbaido žmones, jie bijo į mus kreiptis, kad kada nors vėliau dirbinantis netektų eiti pas psichiatrą. Be to, ši sistema palaiko nuostatą: jei kreipies į psichiatrą, esi nevisavertis žmogus."

Psichoterapeuto ar psichiatro pagalbos prašėsi žmonės į įskaitą įtraukiami, jei jiems reikalingas ilgalaikis stebėjimas ir gydymas. Kitais atvejais sprendžia gydvy-

tojas.

Klaipėdos PSC statistika rodo, kad 2007 metų pabaigoje šioje medicinos įstaigoje gydėsi 6602 pacientai. Iš jų dispanserizuoti tik 2868.

Dispanserizuotam žmogui dviem egzemplioriais užpildoma dispanserinės apskaitos forma. Vienas egzempliorius lieka įstaigoje, kitas keliauja į Valstybinį psichikos sveikatos centrą.

Paradoksas, kad Lietuvos psichikos sveikatos centrai ir metinė ataskaitą turi įtraukti tik dispanserizuotus pacientus. Žinoma, tokia statistika neatspindi tikrosios padėties, nes gydyti, bet nedispanserizuoti pacientai lieka už ataskaitos ribų.

Dispanserizuoti, sakė psichiatras, pacientų neskubama, siekiant išvengti tam tikrų apribojimų, sumažinti stigmą. Jei žmogus nedispanserizuotas, pereinant medicininę komisiją, jam dažniausiai uždedamas antspaudas, kad įskaitoje nėra - išvengiama papildomų tyrimų. Žinoma, išskyrus tais atvejais, kai komisija reikalinga dėl šaunamojo ginklo ar sudėtingų darbų.

"Susirašinėja"

Absurdu A. Slatvickis laiko ir "susirašinėjimą" su teisėtvarkos institucijomis.

"Mes privalome atsakyti, ar jų akiratin pakliuvęs žmogus yra įskaitoje. Bet koks skirtumas, ar žmogus yra įskaitoje, pavyzdžiui, dėl depresijos, jei jis ką nors pavogė ar padarė bloga? Niekas tokiems atvejais neklausia, ar žmogus serga hipertenzine liga ar cukralige", - palygina pokalbininkas.

"Duomenys nėra visai patikimi"

Rima VAITKIENĖ, Sveikatos apsaugos ministerijos sekretorė

Dar buvusio ministro įsakymu buvo sudaryta komisija, kuri turi pasiūlyti Narkologinės priežiūros įstatymo pakeitimo projektą, reglamentuojantį įskaitos buvimą. Kol šis įstatymas tebegalioja, be Seimo, niekas kitas jo negali pakeisti.

Viena iš problemų ta, kad įskaitos klausimas - ne vien SAM kompetencija, ja formaliai naudojamos ir teismų praktikoje rengiant sprendimus. Todėl visas nuomones turime suderinti su Teisingumo ir Vidaus reikalų ministerijomis.

Mes manytume, kad turi būti at-

sietos sveikatos ir teisingumo sistemose veikiančios duomenų bazės. Teisingumo sistemoje naudojamos įskaitos duomenimis, nors jie nėra 100 proc. patikimi. Pagal kitus įstatymus žmogus gali laisvai pasirinkti, kur gauti sveikatos priežiūros paslaugas. Jei jas gavo kitur - jo rajono psichikos sveikatos ar priklausomybės ligų centrui informacijos neturės. Kita vertus, dalis pacientų iš viso vengia eiti pas gydytojus arba eina pas dirbančius privačiai, ir mes negauname visos informacijos.

Vizija? Galėtų būti atskiros duomenų bazės - sveikatos sistemos bazė, ati-

tinkanti asmens duomenų apsaugos reikalavimus, ir teisingumo sistemoje galėtų būti kuriama pažeidėjų duomenų bazė.

Kad ši tvarka absurdiška, rodo ir tai, kad atsakymas pateikiamas atsižvelgiant į klausimo formuluotę. Kartais teisėtvarkininkai klausia, ar žmogus yra įskaitoje, kartais - ar gydėsi centre. O tai nėra tapatūs dalykai.

Apsidraudžia

Deja, egzistuojanti tvarka verčia gydytojus apsidrausti, nes niekada negali garantuoti, kad žmogus, kuris sveikas šiandien, psichikos liga nesusirgs rytoj. Jie baiminasi, kad pasirašius, jog žmogus sveikas, ir atsitikus kokiam įvykiui jiems gali tekti atsakyti.

Todėl yra gydytojų, kurie medicininę komisiją pereinanti žmogų nusiųs tyrimams pas psichologą, nors šis centre lankėsi tik kartą prieš 10-15 metų.

“Bet jei pasirašau vadina-mąją “komisija” metams į priekį, tai nereiškia, kad prisimu atsakomybę, o daugelis galvoja būtent taip. Aš galiu pasirašyti, kad sveikas šiandien, o ne rytoj.”

Tokį pat absurda gydytojas išvelgia narkologinių ligonių įskaitoje, verčiančioje žmones nespręsti savų problemų. Jei

žmogus priklausomas nuo alkoholio, jam neleidžiama vairuoti. Tokiu atveju tarsi dedamas lygybės ženklas tarp priklausomybės nuo alkoholio ir girtumo.

Siaurinti sąrašą

Anot A. Slatvickio, ligų, kurioms esant žmogus negali dirbti tam tikro darbo, vairuoti automobilio, laikyti ginklo, sąrašas turi būti peržiūrėtas ir susiaurintas. Turi būti objektyvai patvirtinta, kas ką gali daryti, kas - ne.

Šiuo metu norėdamas išigyti ginklą savigynai žmogus turi pereiti bendrą medicinos komisiją, kuri įvertina somatinę būklę, taip pat apsilankyti pas psichiatrą bei priklausomybės ligų psichiatrą. Šie pokalbiai formalūs, nes gydytojai apkrauti.

“Psichiatras, nepaisant to, kad nesi įskaitoje, turi įsitikinti, jog tu gali turėti tą ginklą. Ginklas - padidinto pavojaus šaltinis, juo galima užmušti žmogų. O su kėde, kirviu, peiliu negalima žmogaus užmušti? Tad malonėkime apsaugoti mūsų visuomenę visapusiškai. Jei einu pirkti taburetės - reikalaujame psichiatro pažymos, nes ta taburete užteks kam tvoti per galvą - ir viskas”, - ironizavo psichiatras.